

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

2021 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Медіа в етнокультурній взаємодії
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 06 Журналістика
(шифр і назва)
спеціальність 061 Журналістика
(шифр і назва)
освітня програма Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни за вибором
(обов'язкова / за вибором)
факультет соціологічний

2021 / 2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету

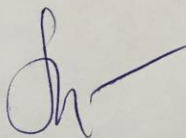
30 серпня 2021 року, протокол № 10

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Кутирьова Віра Ігорівна – кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології

Програму схвалено на засіданні кафедри соціології
Протокол № 15 від 24 червня 2021 року

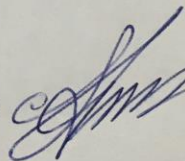
В.о. завідувачки кафедри соціології

Людмила СОКУРЯНСЬКА

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»

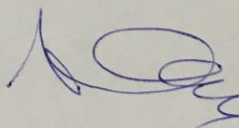
Гарант освітньої програми
«Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»

Сергій АКСЬОНОВ

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету
Протокол № 1 від 27 серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Медіа в етнокультурній взаємодії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 061 Журналістика «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: ознайомити студентів з основними теоретичними підходами та методами до вивчення етнокультурних процесів, категоріями етнокультурної взаємодії, практикою висвітлення проблем міжнаціональної взаємодії у медіа. В рамках курсу також звертається увага на причини та тенденції розвитку різних етнічних процесів, визначення ролі ЗМІ в етнокультурному та етномовному розвитку сучасного світу, розглядаються вимоги до поведінки медіаспеціалістів в інокультурному середовищі та особливості впливу їх етнічного статусу на процеси комунікації. Проблеми національних відносин є однією з найважливіших тем медіа, адже увага ЗМІ до міжетнічної взаємодії обумовлена як частим загостренням міжетнічних контактів, їх політичною складовою, так і взагалі інтересом аудиторії до життя інших народів та культур. Це, в свою чергу, актуалізує й проблему соціальної відповідальності спеціалістів у галузі медіа за наслідки власних повідомлень, вимагає запобігання недбалому ставленню до фактів, загостренню конфліктних ситуацій, стереотипізації у судженнях та оцінках подій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

1. Розглянути специфіку сучасного етнокультурного простору, маркери та чинники, що його визначають;.
2. Проаналізувати соціальні теорії щодо етнокультурних спільнот та їх взаємодії
3. Вивчити методи дослідження етнокультурних спільнот та їх взаємодії
4. Розкрити сутність етнокультурної відповідальності медіаспеціаліста
5. Визначити медіа ресурси міжетнічної інтеграції та способи їх застосування
6. Виявити інструменти діагностики, профілактики та запобігання міжетнічним конфліктам.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
24 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота, у тому числі	
72 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	
-год.	

1.6. Заплановані результати навчання

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

Студент має знати:

- специфіку етнокультурного простору, маркери та чинники, що його визначають;
- основні тенденції розвитку етнокультурного простору в Україні та світі;
- методи соціологічного дослідження етнокультурних спільнот та їх взаємодії;
- норми та принципи етнокультурної відповідальності спеціаліста медіа;
- медіа ресурси міжетнічної інтеграції та протистояння міжетнічним конфліктам;
- методи організації співробітництва ЗМІ з представниками різних сегментів громадянського суспільства з приводу етнокультурної взаємодії.

Студент має вміти:

- описувати і пояснювати актуальні етнокультурні процеси;
- застосовувати соціологічні методи для отримання та аналізу інформації щодо етнічної картини світу;
- використовувати медіа як інструмент міжетнічної інтеграції та запобігання міжетнічним конфліктам;
- професійно діяти у полікультурному середовищі, долаючи власний етноцентризм та стереотипи.

Курс сприяє засвоєнню таких компетентностей:

Курс сприяє формуванню таких загальних компетентностей, як здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1), вміння застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях (ЗК2), здатність до конструктивної критики та самокритики (ЗК6), до аргументованого представлення власної думки (ЗК7), вміння діяти соціально відповідально із дотриманням норм етики і права (ЗК8), використовувати інформаційні та комунікаційні технології в етнокультурній комунікації (ЗК11), здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації із різних джерел (ЗК12). Також актуалізує такі фахові компетентності, як здатність застосовувати етносоціологічні поняття, концепції до дослідження соціальних явищ (ФК1), розуміти природу соціальних процесів, викликів соціальних змін в Україні та світі (ФК4), зіставляти методологію та результати різних соціологічних досліджень (ФК5), здійснювати пошук, змістовне структурування та узагальнення соціологічних даних (ФК10).

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Тема 1. Етнологічна культура медіа-спеціаліста: поняття, цінності, правила

Етнологічна культура медіаспеціаліста виникає на основі синтезу різних сторін професійної культури – політичної, правової, соціологічної, психологічної. В умовах етнокультурної взаємодії і диференціації етнологічна культура стає важливою складовою медіакомпетентностей. Громадянські функції етнологічної культури медіаспеціаліста: сприяє усвідомленню народом свого етнічного буття, консолідації та інтеграції нації, розвитку її культурної самобутності.

Масовість і одночасно «молекулярність» сприйняття медіаповідомлень вимагає від медіаспеціаліста розвинутих компетентностей дослідника, систематизації отриманого матеріалу. Відповідно етнологічна культура стає засадою подолання фрагментарності і засвоєння реальності не тільки в її багатоманітності, але й цілісності поліетнічного простору світу.

Важливою складовою етнологічної культури медіаспеціаліста є соціологічна культура, яка дозволяє в умовах міжнаціональної взаємодії дослідити взаємозв'язок соціальних явищ з етнічними процесами.

Тема 2. Теоретико-методологічні засади вивчення етнокультурної взаємодії

Різноманітність трактувань понять "етнічність", "етнос", "нація", їх залежність від наукової парадигми, якої дотримується автор тієї чи іншої дефініції.

Значення проблеми інтерпретації поняття "нація" для визначення стратегії націєбудівництва в умовах розбудови національної держави. Політична та етнічна моделі нації, їх сутність.

Різновиди етнічних груп: проблеми термінології. Коректність розподілу на "корінні" та "некорінні" етноси. Різні визначення поняття "національні меншини" та їх політичні та соціально-психологічні наслідки.

Доцільність застосування в практиці терміну "етнонаціональні групи" як найбільш нейтрального та такого, що найбільш адекватно відображає специфіку сучасних етнічних спільнот.

Теорії формування та функціонування етнічних спільнот. Різні погляди відносно природи етнонаціональних угруповань, головних факторів їх формування: соціобіологічна школа, теорія етногенезу, історико-економічна концепція етнонаціонального розвитку, психологічна теорія нації, культурологічна, дискурс-теорія.

Головні положення сучасних наукових шкіл в етнології: примордіалізму, конструктивізму та інструменталістської теорії. Механізм формування етнонаціональних спільнот із позицій об'єктивістської та суб'єктивістської концепцій.

Пізнавальні можливості різних теорій етносу, необхідність їх застосування для аналізу різних аспектів проблеми етнокультурної взаємодії. Пошуки інтегративної концепції, що вбирає в себе досягнення різних етнологічних шкіл.

Тема 3. Участь медіа в реалізації етнонаціональної політики

Глобалізаційні зміни: кінець нації-держави чи повернення етнічності? Проблеми демократії та національної держави у глобалізаційну епоху. Мультикультуралізм та криза національних ідентичностей. Особливості протікання глобалізаційних процесів у країнах третього світу: національна специфіка. Сценарії глобалізації у контексті етнополітичних процесів.

Проблема самовизначення та захисту прав національних меншин. Питання етнофедералізму.

Етнополітичні конфлікти та етнополітична мобілізація. Етапи та зовнішні ресурси етнополітичної мобілізації. Шляхи та методи регулювання етнополітичних конфліктів.

Тема 4. Мультикультуралізм, толерантність та діяльність медіа

Мультикультурна модель національної інтеграції: сутність, специфіка застосування в США, Канаді, Австралії та інших сучасних державах. Полеміка щодо дієвості та перспектив застосування мультикультурної моделі інтеграції.

Інституціональний і особистісний рівні міжетнічних відносин: їхня специфіка, структура, форми прояву на об'єктивному (поведінковому) і суб'єктивному рівнях.

Комплексний системний підхід як найважливіша методологічна вимога до дослідження стану міжетнічних взаємовідносин: необхідність врахування історичних, соціально-економічних, політичних, культурних тощо факторів. Особлива значимість у детермінації стану міжетнічних відносин соціально-психологічних факторів.

Феномен етноцентризму, його роль в некоректному розумінні інших культур. Етнічний стереотип: механізми його формування, вплив на стан етнонаціональних відносин. Ксенофобія та її наслідки. Різновиди етнічних упереджень. Механізми їхнього формування. Некоректне розуміння культур як причина етнічних забобонів.

Проблема толерантності: поняття, форми прояву, чинники. Формування толерантності як головного принципу взаємодії в сучасному світі.

Показники стану міжетнічних взаємовідносин. Методичні прийоми, що використовуються при їх вимірюванні. Етнічні конфлікти: природа, особливості, типологія, проблеми вивчення та регулювання.

Тема 5. Напрямки етнонаціональної політики в Україні та роль медіа в їх реалізації

Національна консолідація та етнічна диференціація як різноспрямовані процеси, що притаманні початковим етапам розбудови національної державності. Специфіка етносоціологічного підходу до їх вивчення.

Аналіз стану процесу консолідації народу України в єдину політико-територіальну, національну спільність як актуальне завдання етносоціології.

Громадянська ідентичність представників різних етнічних груп як показник їх інтегрованості в нову національну, політико-територіальну спільність. Співвідношення рівня сформованості громадянської та етнічної ідентичності як показник розвитку та спрямованості інтегративних процесів. Уявлення різних етнічних груп про бажаний статус України та їх інтерпретація з позицій аналізу стану процесів національної консолідації.

Необхідність системного аналізу факторів, що впливають на успішність консолідації української нації.

Аналіз етнонаціональної структури та етнокультурних особливостей населення України як детермінант процесів інтеграції та диференціації: етнічний склад населення України та його територіальне розміщення, етнолінгвістична структура населення України, етнокультурні особливості регіонів України. Національні меншини України: специфіка національно-територіальних ідентичностей.

Тема 6. Медіа як інструмент міжетнічної інтеграції/дезінтеграції

Причини змін у етнічній структурі сучасних суспільств, її перетворення в поліетнічні. Концептуальні підходи до вирішення проблеми соціальної інтеграції. Формування колективної ідентичності населення як результат інтеграції суспільства та її прояв.

Сутність дезінтегративних процесів та форми їх прояву у поселенській, трудовій, політичній та культурній сферах. Теорія та практика культурного поділу праці, її роль у дезінтеграції суспільства. Стратегія та маргіналізація як форма й наслідок міжкультурної взаємодії.

Асиміляційна та мультикультурна моделі національної інтеграції. Добровільна та вимушена асиміляція. Етапи процесу асиміляції Концепція «плавильного казану» та її реалізація в процесі формування американської нації. Впровадження політики асиміляції в процесі формування французької нації. Обмеження можливостей застосування асиміляційної моделі інтеграції сучасних суспільств. Обмеження застосування мультикультурної моделі національної інтеграції. Полеміка щодо дієвості та перспектив її застосування у майбутньому. Феномен транскультурації як альтернатива мультикультурній моделі інтеграції.

Тема 7. Медіація і фасилітація в етнокультурній взаємодії

Медіація, або посередництво, консультативні рекомендації з урегулювання конфлікту. Медіація, примирення, арбітраж: специфіка понять.

Форми врегулювання конфліктів за участю третьої сторони відрізняються за такими параметрами, як добровільність (обов'язковість) запрошення третьої сторони та добровільність (обов'язковість) прийняття її рішення.

Фасилітація як групова робота при вирішенні конфліктів, процес та сукупність навичок, які дозволяють ефективно організовувати обговорення складної проблеми без

втрата часу та за короткий термін виконати усі заплановані дії із максимальним залученням учасників процесу. Типологізація медіації і фасилітації: за метою (медіація спрямована на досягнення згоди між сторонами, фасилітація – на пошуки найкращого рішення); за характером відносин (медіація застосовується у ситуації спору, суперництва, ворожості, для початку фасилітації потрібна проблема, а незгоди може й не бути); за процедурою (медіація вимагає конфіденційності, фасилітація – ні).

Вимоги до майстерності фасилітатора.

Фасилітація у громадах: практика організації процесу.

РОЗДІЛ 2. МЕДІА-ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН

Тема 8. Етнічні стереотипи і образи в медіа

Етнічні стереотипи і процес стереотипізації. Феномени ауто- і гетеростереотипізації. Стереотипізація як індикатор очікуваних відносин між групами.

Етнічні стереотипи у міжкультурній комунікації. Вплив етностереотипів на рівень національної толерантності. Застосування етнічних стереотипів у сучасній рекламі. Етнічні стереотипи як предмет новітніх досліджень. Особливості уявлень учасників АТО про сучасного українця

Місце та значення етнічних стереотипів у системі міжетнічної комунікації етнічної групи в міжетнічних взаєминах, чинники, що впливають на формування етнічних стереотипів, і стан розробки цієї проблеми у сучасних соціальних дослідженнях. Ксенофобія та її наслідки. Різновиди етнічних упереджень. Механізми їхнього формування. Некоректне розуміння культур як причина етнічних забобонів.

Тема 9. Етнічна ідентичність і медіа-діяльність

Етнічність як прояв зв'язку між етносом та особистістю, як така характеристика, що об'єктивно та суб'єктивно фіксує місце розташування особистості в соціальному просторі, диференційованому на різні народи-етноси.

Трактування етнічності з позицій примордіалізму, конструктивізму та інструменталістської теорій.

Етнічність як статусна характеристика особистості, її культурно-генетичної приналежності до певної етнічної спільноти.

Етнічність як форма суб'єктивного зв'язку особистості з етносом, відчуття приналежності. Тотожність цього прояву етнічності з поняттям "етнічна ідентичність". Когнітивні та афективні складові процесу етнічної ідентифікації, внутрішня його конфліктність, можливі результати.

Проблема функцій етнічності в сучасній літературі, можливі підходи до їх виокремлення.

Механізми формування етнічності.

Формування етнічності в процесі первинної соціалізації, природний характер цього процесу. Роль мови родини та найближчого оточення, побутових традицій, звичаїв тощо. Етнізація особистості як результат оволодіння елементами етнічної культури.

Конструювання етнічності та його засоби.

Рівні та типи етнічності.

Наукові дискусії щодо можливості виокремлення базової моделі етнічного типу особистості ("етнофора") як такої, що найбільш повно втілює в себе антропологічні, психофізіологічні особливості етнічної групи, її культурну специфіку, національний характер.

Типи етнічної ідентичності. Етноорієнтований та етноіндеферентний типи особистості.

Особливості формування етнічності особистості в умовах взаємодії культур. Амбівалентний тип етнічності. Етнічні маргінали.

Конкретно-історичні умови формування різних типів етнічності.

Стани етнічності: етнічний покій, актуалізована та політизована етнічність як предмет аналізу на рівні групи.

Значення соціологічного аналізу типів та стану етнічності для прогнозування розвитку етнонаціональних процесів в Україні.

Тема 10. Методи досліджень етнонаціональних відносин

Методи етносоціологічних досліджень. Специфіка застосування основних методів соціологічних досліджень. Спеціальні методи аналізу.

Макро-, мезо- та мікрорівні етносоціологічного аналізу: предметна, методологічна та методична специфіка.

Складнощі крос-культурних та крос-національних досліджень. Проблема добору еквівалентних термінів. Особливості побудови вибірки в етносоціологічному дослідженні.

Позиція дослідника та роль інтерв'юєра в етносоціологічних дослідженнях. Складнощі побудови інструментарію у етносоціологічних дослідженнях.

Якісні методи в етносоціології. Почути голос «іншого».

Збір, аналіз та оприлюднення матеріалів етносоціологічного дослідження.

Тема 11. Можливості біографічного методу в дослідженні етнокультурних феноменів

Розкриття можливостей застосування біографічного методу до аналізу етнічних ідентичностей у дослідженнях.

Однією з перших спроб застосування біографічного методу до аналізу етнічності на пострадянському просторі можна вважати роботу Санкт-Петербурзьких дослідників «Конструювання етнічності».

Логіка аналізу біографічних інтерв'ю виявляється у поєднанні біографічного, історичного і соціально-структурного виміру соціальної реальності. Упорядкування матеріалів інтерв'ю за такими критеріями: загальна модель орієнтації (етнічна свідомість, професійна, сімейна орієнтація тощо) та біографічна (не-)захищеність

Що стосується критерію біографічної (не-)захищеності, його актуальність обумовлена тим, що етнічна свідомість закріплена біографічно, «саме біографічний спадок надає етнічності сенсу». Відповідно значення етнічності може бути виявлено лише на фоні складання біографічних знань. Причому біографічний вимір охоплює як вплив суспільних чинників на хід біографії, так і подолання цих чинників індивідом.

Тема 12. Медіа-дискурс: аналіз медіа-текстів в етнокультурній взаємодії

Ван Дейк про упередження та категоризацію як форми соціального пізнання. Расизм в ЗМІ.

Дискурсивне відтворення етносу і раси. Расизм як протиставлення внутрішньої групи (інсайдерів) та зовнішньої (аутсайдерів), расистський дискурс як специфічний спосіб вираження ідей про расу, націю та етнічність в певний момент часу.

Поттер і Ветерелл про «інтерпретативні репертуари», що використовуються в суспільствах для того, щоб говорити з приводу певних питань. Расизм як розповсюджений в медіа ресурс пояснення проблем. Спорт як простір інтерпретативних репертуарів.

Завдання спеціаліста – дослідити, як змішуються опис та пояснення, і як різні види пояснень передбачають існування різних видів об'єктів, або як медіа забезпечують світ різноманітними об'єктами.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма

	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ												
Тема 1. Етнологічна культура медіа-спеціаліста: поняття, цінності, правила	10	2	2			6	9		1			8
Тема 2. Теоретико-методологічні засади вивчення етнокультурної взаємодії	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 3. Участь медіа в реалізації етнонаціональної політики	10	2	2			6	9	1				8
Тема 4. Мультикультуралізм, толерантність та діяльність медіа	10	2	2			6	9	1				8
Тема 5. Напрямки етнонаціональної політики в Україні та роль медіа в їх реалізації	10	2	2			6	9		1			8
Тема 6. Медіа як інструмент міжетнічної інтеграції/дезінтеграції	10	2	2			6	9		1			8
Тема 7. Медіація і фасилітація в етнокультурній взаємодії	10	2	2			6	9		1			8
Разом за розділом 1	70	14	14			42	64	3	5			56
РОЗДІЛ 2. МЕДІА-ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН												
Тема 8. Етнічні стереотипи і образи в медіа	10	2	2			6	11	1				10
Тема 9. Етнічна ідентичність і медіа-діяльність	10	2	2			6	11	1				10

Тема 10. Методи медіа-досліджень етнонаціональних відносин	10	2	2			6	12	1	1			10
Тема 11. Можливості біографічного методу в дослідженні етнокультурних феноменів	10	2	2			6	11		1			10
Тема 12. Медіа-дискурс: аналіз медіа-текстів в етнокультурній взаємодії	10	2	2			6	11		1			10
Разом за розділом 2	50	10	10			30	56	3	3			50
Усього годин	120	24	24			72	120	6	8			106

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денне)	Кількість годин (заоч)
1	Тема 1. Основні принципи етнологічної культури медіаспеціаліста	2	1
2	Тема 2. Теоретико-методологічні підходи до вивчення етнокультурної взаємодії.	2	1
3	Тема 3. Сучасні етнополітичні процеси та роль медіа в їх врегулюванні	2	
4	Тема 4. Діяльність медіа в етнокультурному середовищі	2	
5	Тема 5. Етнонаціональна політика в Україні та роль медіа в її здійсненні	2	1
6	Тема 6. Інтегративні та дезінтегративні тенденції міжетнічних відносин як предмет медіа впливу	2	1
7	Тема 7. Інструменти медіації та фасилітації в етнокультурній взаємодії	2	1
8	Тема 8. Етнічна стереотипізація у міжкультурній комунікації	2	
9	Тема 9. Етнічна ідентичність у міжкультурній взаємодії	2	
10	Тема 10. Методи дослідження етнокультурної взаємодії: практика застосування	2	1
11	Тема 11. Можливості біографічного методу у дослідженні етнокультурного	2	1
12	Тема 12. Аналіз медіа-текстів як метод дослідження етнокультурних відносин	2	1
	Разом	24	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денне)	Кількість годин (заоч)
1	Розглянути обрану етнонаціональну проблему з точки зору можливостей застосування до її аналізу різних теоретико-методологічних підходів	6	8
2	Проаналізувати сучасний етнополітичний конфлікт, визначити прийоми інформаційної війни, що застосовуються ЗМІ	6	8
3	Навести приклади толерантності/інтолерантності та політкоректності/неполіткоректності в медіадіяльності.	6	8
4	Соціальні проблеми в міжнаціональних відносинах в Україні. Особливості відображення в ЗМІ. Підготуватися до аудиторної дискусії.	6	8
5	Соціальна конкуренція як причина міжетнічних конфліктів Підготовка до аудиторної дискусії	6	8
6	Медіаторство та фасилітація в міжкультурній взаємодії. Практика застосування в аудиторії.	6	8
7	Аналіз етнічних стереотипів в медіа текстах.	6	8
8	Етнічна ідентичність в етнокультурній взаємодії: як, коли і з ким про це говорити медіаспеціалісту? Підготуватися до аудиторної дискусії.	6	10
9	Методи дослідження етнокультурної взаємодії. Практика застосування.	12	20
10	Біографічний метод у дослідженні етнокультурних феноменів. Практика застосування	6	10
11	Медіа-дискурс. Аналіз сучасних медіа-текстів	6	10
	Разом	72	106

Види навчальної діяльності (змішане навчання)

Лекції					
	Класифікація	Попередня підготовка	Подача нової інформації	Тренування	Зворотній зв'язок
РОЗДІЛ 1. МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ					
Тема 1. Етнологічна культура медіа-спеціаліста: поняття, цінності, правила	Вступна	Ознайомлення з курсом, знання термінології	• Презентація	• Питання для самоперевірки; • Робота з кейсами; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 2. Теоретико-методологічні засади вивчення етнокультурної взаємодії	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти ЗМІ; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу

Тема 3. Участь медіа в реалізації етнонаціональної політики	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Робота з законодавчими документами; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 4. Мультикультуралізм, толерантність та діяльність медіа	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти ЗМІ; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 5. Напрямки етнонаціональної політики в Україні та роль медіа в їх реалізації	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Робота з законодавчими документами; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 6. Медіа як інструмент міжетнічної інтеграції/дезінтеграції	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти ЗМІ; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 7. Інструменти медіації та фасилітації в етнокультурній взаємодії	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Робота з законодавчими документами; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
РОЗДІЛ 2. МЕДІА-ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН					
Тема 8. Етнічна стереотипізація у міжкультурній комунікації	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти ЗМІ; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 9. Етнічна ідентичність і медіа-діяльність	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти ЗМІ; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу

Тема 10. Методи медіа-досліджень етнонаціональних відносин	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти ЗМІ; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 11. Можливості біографічного методу в дослідженні етнокультурних феноменів	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти ЗМІ; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 12. Медіа-дискурс: аналіз медіа-текстів в етнокультурній взаємодії	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	• Презентація; • Тексти ЗМІ; • відеоконференція	• Питання для самоперевірки; • Робота в малих групах; • Пошук відповідей на питання	• Запитання; • Обговорення навчального матеріалу

Семінари						
	Вид навчальної діяльності	Попередня підготовка	Виконання практичного завдання	Оцінювання	Рефлексія	Зворотний зв'язок
РОЗДІЛ 1. МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ						
Тема 1. Основні принципи етнологічної культури медіаспеціаліста	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	Розроблення нотаток до лекцій	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
Тема 2. Теоретико-методологічні підходи до вивчення етнокультурної взаємодії	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	• Діалог, групове обговорення; • короткі усні відповіді на питання	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
Тема 3. Сучасні етнополітичні процеси та роль медіа в їх врегулюванні	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	• Діалог, групове обговорення; • короткі усні відповіді на питання	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
Тема 4. Діяльність медіа в етнокультурному середовищі	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн-діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	Розроблення нотаток до лекцій	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача

Тема 5. Етнонаціонал ьна політика в Україні та роль медіа в її здійсненні	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн- діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	• Діалог, групове обговорення; • короткі усні відповіді на питання	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
Тема 6. Інтегративні та дезінтегратив ні тенденції міжетнічних відносин як предмет медіа впливу	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн- діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	• Діалог, групове обговорення; • короткі усні відповіді на питання	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
Тема 7. Медіація і фасилітація в етнокультурн ій взаємодії	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн- діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	• Діалог, групове обговорення; • короткі усні відповіді на питання	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
РОЗДІЛ 2. МЕДІА-ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН						
Тема 8. Етнічна стереотипізац ія у міжкультурні й комунікації	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн- діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	Розроблення нотаток до лекцій	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
Тема 9. Етнічна ідентичність у міжкультурні й взаємодії	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн- діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	• Діалог, групове обговорення; • короткі усні відповіді на питання	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
Тема 10 Методи дослідження етнокультурн ої взаємодії: практика застосування ї	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн- діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	Розроблення нотаток до лекцій	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
Тема 11. Можливості біографічног о методу у дослідженні етнокультурн ого	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн- діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	• Діалог, групове обговорення; • короткі усні відповіді на питання	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
Тема 12. Аналіз медіа- текстів як метод дослідження етнокультурн их відносин	Робота в малих групах в аудиторії Онлайн- діяльність	Підготовка завдань до семінару, Опрацювання лекційного матеріалу	Завдання, що виконуються під час семінарських занять	Усна відповідь	Розроблення нотаток до лекцій	• Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

7. Методи навчання

Лекції, пояснення, бесіди, дискусії, діалог, групове обговорення; короткі усні відповіді на питання, групові консультації; коментарі під час заняття від викладача, робота з навчальною та науковою літературою.

8. Методи контролю

Самоконтроль здійснюється студентами під час опрацювання теоретичного матеріалу лекцій.

Поточний контроль:

- оцінка роботи в рамках практичних занять;
- написання контрольної роботи.

Підсумковий семестровий контроль – письмова залікова робота.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль				Залікова робота	Сума
Участь у практичних заняттях. Розділ 1	Участь у практичних заняттях. Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом протягом семестру		
15	15	30	60	40	100

До заліку допускаються всі студенти.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Робота на практичних заняттях. Активна участь у семінарських заняттях з обговорення запропонованих в рамках теми питань. Максимальна кількість балів за участь у семінарах – 30 балів.

Критерії оцінювання: ступінь підготовки до заняття, коректність використання термінології, теоретико-методологічних та методичних положень курсу, самостійність та оригінальність суджень, логічність та аргументованість тверджень.

Контрольна робота містить два завдання:

1 – проаналізувати вільно обрану публіцистичну статтю чи інший медіа-текст за наступним планом: тип етнокультурної взаємодії, якій присвячений текст; рівні розвитку ситуації етнокультурної взаємодії, відображені в публікації; категорії етнокультурної взаємодії, якими оперує журналіст, та адекватність їх використання; особливості і форми відображення етнокультурної взаємодії у публікації, цілі та передбачені результати публікації.

2 – самостійно підготувати публіцистичну статтю (або інший медіа-текст) за вільно обраною актуальною етнонаціональною проблематикою - це наукова творча робота, підсумок самостійного дослідження студента у галузі актуальних етнонаціональних процесів сучасності..

Об'єм роботи –10-15 стор. Текст роботи подається в електронному вигляді (Times New Roman 14 пт, 1,5 інт). Максимальна оцінка роботи – 30 балів (1 і 2 завдання оцінюються по 15 балів).

Критерії оцінювання: відповідність завданню, коректність використання концептів та положень курсу, грамотність, логічність, структурованість викладу, самостійність та оригінальність, повнота отриманих висновків.

Письмовий залік складається з тестових запитань з варіантами відповіді, запитань на пояснення та питань практичного характеру. Максимальна оцінка – 40 балів.

Критерії оцінювання: відповідність завданню, коректність використання концептів та положень курсу, грамотність, логічність, структурованість викладу, самостійність та оригінальність, аргументованість тверджень, повнота викладеної інформації.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти: Міркування щодо походження й поширення націоналізму / пер. з англ. Київ : Критика, 2001. 286 с.
2. Арутюнян Ю. В., Дробижева Л. И., Сусоколов А. А. Этносоциология : учебное пособие для вузов. Москва : Аспект Пресс, 1998. 271 с.
3. Божичевич Г. Розбудова діалогу. Вибрані приклади роботи з примирення в Хорватії. Київ : Дух і Літера, 2020. 128 с.
4. Бромлей Ю. В. Очерки теории этноса. Москва : Наука, 1983. 412 с.
5. Вилков В. Ю. Западная националогия XX столетия: Концептуальные портреты (О. Бауэр, О. Шпенглер, Ф. Мейнеке, Г. Кон, К. Хюбнер, О. Данн, Ю. Хабермас, Э. Смит). Київ : Видавець В. Карпенко, 2008. 423 с.
6. Гелнер Е. Нації та націоналізм; Націоналізм / пер. з англ. К. : Таксон, 2003. 300 с.
7. Джон Пол Ледерак. Построение мира. Устойчивое примирение в разделенных обществах. Київ : Дух і Літера, 2019. 272 с.
8. Євтух В. Б., Трошинський В. П., Галушко К. Ю., Чернова К. О. Етнонаціональна структура українського суспільства. Київ : Наукова думка, 2004. 342 с.
9. Євтух В. Б. Етносоціологія: терміни та поняття : навчальний посібник / В. Б. Євтух, В. П. Трошинський, К. Ю. Галушко та ін. Київ : Фенікс, 2003. 280 с.
10. Калхун Крейг. Национализм / пер. с англ. Москва : Изд. дом «Территория будущего», 2006. 288 с.
11. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму : монографія. Київ : Либідь, 1999. 352 с.
12. Кононов І. Ф. Етнос. Цінності. Комунікація. (Донбас в етнокультурних координатах України). Луганськ : Альма-матер, 2000. 494 с.

13. Конструирование этничности: Этнические общины Санкт-Петербурга / под ред. В. Воронкова и И. Освальд. Санкт-Петербург : Изд-во «Дмитрий Буланин», 1998. 303 с.
14. Коротеева В. В. Теории национализма в зарубежных социальных науках. Москва: Российский гос. гуманитар. ун-т, 1999. 140 с.
15. Котигоренко В. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: політологічний концепт. Київ: Світогляд, 2004. 722 с.
16. Матисон Д. Медиа-дискурс. Анализ медиа-текстов. Харків, 2017. 264 с.
17. Межкультурный диалог: Лекции по проблемам межэтнического и межконфессионального взаимодействия / под ред. М. Ю. Мартынова, В. А. Тишкова, Н. М. Лебедевой. Москва : Изд-во Российского ун-та дружбы народов, 2003. 406 с.
18. Євтух В. Б., Трошинський В. П., Аза Л. Міжетнічна інтеграція: постановка проблеми в українському контексті: навч. посіб. Київ : ВПУ „Київський ун-т”, 2003. 58 с.
19. Мовна політика та мовна ситуація в Україні: Аналіз і рекомендації / за ред. Юліана Бесторс. Дільгер. Київ : Вид. дім Київ-Могілян. акад., 2008. 263 с.
20. Мультикультурализм и трансформация постсоветских обществ / под ред. В. С. Малахова, В. А. Тишкова. Москва, 2002.
21. Нагорна Л. Національна ідентичність в Україні. Київ : ШЕНД, 2002. 272 с.
22. Нации и национализм / Б. Андерсон, О. Бауэр, М. Хрох и др. ; пер. с англ. и нем. Л. Е. Переяславцевой, М. С. Панина, М. Б. Гнедовского. Москва : Праксис, 2002. 416 с.
23. Націоналізм: Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. Київ : Смолоскип, 2000. 869 с.
24. Національна ідентичність: Хрестоматія / упор. Воропай Т. С. Харків : Крок, 2002. 315с.
25. Сприяння поширенню толерантності у поліетнічному суспільстві. Київ : Фонд «Європа ХХІ», 2002. 312 с.
26. Почути травму Розмови з провідними спеціалістами з теорії та лікування катастрофічних досвідів. Київ : Дух і Літера, 2017. 496 с.
27. Шваліна Й. Мовчання говорить. Теперішнє залишається, тільки час минає. Зміцнювати мир, осмислюючи минуле. Київ : Дух і літера, 2016. 304 с.

Допоміжна література

1. Бенедикт Рут. Хризантема и меч. Москва : Российская политическая энциклопедия, 2004.
2. Бройн Д. Подходы к исследованию национализма // Нации и национализм. Москва, 2002. С. 208.
3. Ван Дейк Т. А. Когнитивные модели этнических ситуаций / пер. с англ. Г.Е. Крейдлина // Т.А. Ван Дейк. Язык. Познание. Коммуникация. Благовещенск, 2000. С. 161–190.
4. Вишняк О. Дослідження історичної свідомості та національної пам'яті в українській соціології, підсумки та пріоритети. URL: [www. memory.gov.ua /ua/publication/content/1907html](http://www.memory.gov.ua/ua/publication/content/1907html).
5. Вишняк О. Історичні регіони України: критерії типологізації, соціокультурні відмінності та політична свідомість. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2015. № 2. С. 24-38.
6. Геллнер Э. Пришествие национализма. Мифы нации и класса // *Нации и национализм*. Москва : Праксис, 2002. С. 146-200.
7. Гнатенко П. И., Павленко В. Н. Этнические установки и этнические стереотипы. Днепропетровск : ДГУ, 1995. 200 с.

8. Євтух В. Етносоціологія: об'єктно-предметне поле і перспективи досліджень // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2007. № 2. С. 5-16.
9. Євтух В. Національні меншини між державною політикою та самовизначенням // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 1998. №1-2. С. 93-104.
10. Євтух В. Поліетнічність як конструкт *modus vivendi*. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2014. №4. С. 133-156.
11. Євтух В. Проблеми етнонаціонального розвитку: український і світовий контекст. Київ : Стилос, 2001. 206 с.
12. Здравомыслов А. Г., Цуциев А. А. Этничность и этническое насилие: противостояние теоретических парадигм // *СОЦИС*. 2003. № 3. С. 20-50.
13. Злобіна О., Резнік О. Громадянський простір України: ступінь ідентифікації та фактори консолідації. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2006. № 2. С. 177-194.
14. Злобіна О. Ідентичність у координатах нестабільності. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2013. №2. С. 213-216.
15. Идентичность и толерантность. Сб. статей / под ред. Н.М. Лебедевой. Москва, 2002.
16. Кон И. С. К проблеме национального характера // История и психология / под ред. Б. Ф. Поршнева и Л. И. Анцыферовой. Москва : Наука, 1971. С. 122-158.
17. Кривицька О. Толерантність чи конфронтація: вектори етноконфліктного потенціалу України. *Людина і політика*. 2001. № 6. С. 3-22; 2002. №1. С. 17-32.
18. Куць О. М., Заболоцький В. В. Мовна політика в Україні: аналіз та впровадження : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 300 с.
19. Ляпіна Л. До проблеми типологізації концепції мультикультуралізму. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2015. №1. С. 69-82.
20. Малахов В. О националистическом дискурсе // *Pro et Contra*. 1999. Т. 4. № 1. С. 129-132.
21. Национально-гражданская идентичность и толерантность. Опыт России и Украины в период трансформации. Київ : Ин-т социологии НАНУ, 2007. 280 с.
22. Національна інтеграція в полікультурному суспільстві: історичний досвід 1991-2000 років : збірник / відп. ред. І. Курас, О. Майборода. Київ : Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень НАНУ, 2002. 374 с.
23. Чернявская В. Е. Дискурс власти и власть дискурса: проблемы речевого воздействия : учеб. пособие. Москва, 2006. С. 71.
24. Шпорлюк Р. Імперія та нації: з історичного досвіду України, Росії, Польщі та Білорусі. Київ : Дух і Літера, 2000. 354 с.
25. Шульга Н. А. Великое переселение народов: репатрианты, беженцы, трудовые мигранты. Київ : Ин-т социологии НАН Украины, 2002. 700 с.
26. Шульга Н. Исторические вызовы восточных славян и проблемы Украины / *Русско-украинское обозрение*. Київ, 2013. С. 54-59.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- <http://www.i-soc.ua> – сайт Інституту соціології НАН України
- <http://www.idss.org.ua> – сайт Інституту демографії і соціальних досліджень НАН України
- <http://history.org.ua/uk> - сайт Інституту історії України НАН України

**Забезпечення викладання навчальної дисципліни
для змішаної форми навчання
(Особливості навчання за денною формою в умовах продовження дії обставин
непоборної сили, в тому числі запровадження карантинних обмежень через
пандемію)**

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Google Meet проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) можуть проводитися практичні та семінарські заняття у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборonoю відвідування ЗВО здобувачам надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти залік (екзамен) дистанційно на платформі Google Classroom в дистанційному курсі «Медіа в етнокультурній взаємодії».